

# BETER LATEN



*Blaas- en katheterzorg*

# Stappenplan

**Stap 1:**  
Stel een projectteam samen



**Stap 2:**  
Organiseer een startbijeenkomst



**Stap 3:**  
Maak een actieplan



**Stap 4:**  
Ga van start



**Stap 5:**  
Evalueer hoe het gaat



**Stap 6:**  
Afronding en borging





Beter Laten zorghandelingen komen regelmatig voor. Dit zijn zorghandelingen die vroeger nuttig en efficiënt leken. Door nieuwe inzichten en onderzoeken blijken ze nu niet meer passend te zijn. Deze handelingen kunnen voor cliënten onnodig belastend of zelfs schadelijk zijn. Ook voor de zorgverlener scheelt dit tijd en geld.

### **Welke zorghandelingen kun je beter doen in de blaas- en katheterzorg?**

- Gebruik geen cranberries of vitamine C voor preventie van urineweginfectie.
- Gebruik geen urinesediment of dipslide voor diagnose urineweginfectie.
- Plaats geen verblijfskatheter zonder medische indicatie.
- Breng een urethrale katheter 'schoon' in.
- Gebruik geen desinfectans bij de verzorging van een katheter.
- Onderbreek het gesloten systeem zo min mogelijk.
- Spoel de blaas niet om een urineweginfectie te voorkomen.



De Beter Doen en Beter Laten-lijst en de richtlijnen van Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland (V&VN) en Samenwerkingsverband Richtlijnen Infectiepreventie (SRI) noemen bewezen handelingen die het ontstaan van een urineweginfectie bij een verblijfskatheter verminderen. Ook staan er handelingen in die onvoldoende effectief blijken en niet worden aanbevolen. Het in de praktijk brengen (Beter Doen) of het stoppen (Beter Laten) met deze handelingen blijkt nog niet zo makkelijk.

Dit stappenplan ondersteunt wijkverpleegkundige teams bij het verbeteren van blaas- en katheterzorg door stap voor stap aan de slag te gaan met handelingen bij blaas- en katheterzorg.

De handelingen in het stappenplan komen uit de [Beter Doen en Beter Laten lijst](#).

## STAP 1:

# Stel een projectteam samen



**Stel een projectteam samen van maximaal 4 mensen. Dit doe je door de juiste personen erbij te vragen. Dit zijn bijvoorbeeld: manager zorg, teamleider, kwaliteitsverpleegkundige, zorgmedewerker(s), beleidsmedewerker. Plan een afspraak met het projectteam.**



*Tip: [Gebruik de infographics bij het onderwerp Blaas- en katheterzorg](#) om je collega's te informeren over welke handelingen en/of onduidelijkheden die er zijn.*



Vul met je projectteam de eerste stappen van het actieplan in voor een goede start. Gebruik hiervoor het (voorbeeld) actieplan.



Beschrijf met elkaar een heldere motivatie: Welk probleem lossen we op? Voor wie?



Bespreek het doel van het project, de rolverdeling en het tijdpad.



Bedenk met welk team je het beste aan de slag kunt gaan. Ga met het zorgteam én de teamleider in gesprek over het project en mogelijke deelname.

### Voorbeeld uit de praktijk

Je hebt in de nieuwe richtlijn van de SRI over blaaskatheters de aanbeveling gelezen om een blaaskatheter voortaan 'schoon' in te brengen. Nu brengen jullie urethrale blaaskatheters nog op de 'steriele' manier in. Vanuit het team ontvangen jullie hier ook vragen over en jullie besluiten gezamenlijk om hiervoor een actieplan op te stellen.

## STAP 2:

# Organiseer een startbijeenkomst



Vergroot de steun voor het project in je team door een startbijeenkomst te organiseren. Je informeert de betrokken medewerkers over het project tijdens deze bijeenkomst. En je zet samen de eerste stappen. Gebruik hiervoor het [draaiboek startbijeenkomst](#).

### Wat bespreek je tijdens de startbijeenkomst?

- > Waarom doen we dit project? Wat is het doel? Laat de Beter laten lijst zien.
- > Laat dit filmpje zien om het belang van dit project uit te leggen.
- > Geef uitleg waarom jullie aan de slag willen met de zorghandelingen rondom blaas- en katheterzorg.
- > Gebruik de Powerpoint '[Blaas- en katheterzorg](#)' en gebruik de [infographics bij het onderwerp Blaas- en katheterzorg](#) om je collega's te informeren over handelingen en onduidelijkheden in de praktijk.
- > Welke feiten of fabels (zorghandelingen) zouden jullie met het team willen aanpakken? Gebruik de hulpvragen Blaas- en katheterzorg, onderaan dit stappenplan.
- > Bespreek met elkaar wat eventuele belemmerende en bevorderende factoren kunnen zijn.

- > Maak zo concreet mogelijke vervolgafspraken op korte termijn over:
  - tijdpad: Bepaal een duidelijke start en een duidelijk eindpunt. Maak ook afspraken over welke acties wanneer uitgevoerd worden en wanneer deze worden teruggekoppeld.
  - rolverdeling: Wie gaat welke acties uitvoeren?
  - ambassadeur: Spreek af wie namens het team ambassadeur wordt. De ambassadeur motiveert het team, houdt de tijdplanning in de gaten en draagt zorg voor het nakomen van gemaakte afspraken.
- > Ga na wat het team verder nog nodig heeft, voordat je start.
- > Vul gemaakte afspraken in op het actieplan.

### Voorbeeld uit de praktijk

De cliënt wil graag dat de urineopvangzak wordt losgekoppeld tijdens het douchen. 'want een "natte urineopvangzak" is zo vervelend.' Hoe ga je hiermee om?

## STAP 3:

# Vul het actieplan aan en maak definitief



**Je hebt nu alle input van het zorgteam gekregen en komt als projectteam weer samen. De ambassadeur uit het zorgteam sluit hier ook bij aan. Hier bespreek je de uitkomsten, bepaal je de strategie en vul je het actieplan verder aan en maak je het definitief.**

- > Vul met het projectteam het actieplan verder in (wat, hoe, waar, wanneer en wie) en maak de acties zo concreet mogelijk. Leg afspraken vast in een haalbaar tijdpad.
- > Bespreek de volgende vragen en leg vast in je actieplan:
  - Welke belemmerende en bevorderende factoren zijn uit het overleg met het zorgteam naar voren gekomen?
  - Wat heeft het team nodig om deze verandering stap voor stap te bereiken:
    - kennis (weten);
    - vaardigheden (kunnen);
    - houding of motivatie (snappen of willen);
    - inzicht (doen).

- > Regel de voorwaarden en hulpmiddelen die het team nodig heeft. Denk bijvoorbeeld aan:
  - scholing;
  - bespreking van de casus of situatie;
  - rollenspel;
  - afspraken met betrokken zorgverleners en leveranciers.

### Voorbeeld uit de praktijk

Een zorgvrager gebruikt al jarenlang cranberries om een urineweginfectie te voorkomen. Hoe voer je het gesprek hierover en welke adviezen geef je? Hoe bespreek je in deze situatie de mogelijkheden met de zorgvrager?



*Tip: Gebruik de [gesprekstool](#).*

## STAP 4:

# Ga van start



**Nu is het tijd om aan de slag te gaan! Alleen door te doen ontdek je of de nieuwe werkwijze ook in de praktijk goed werkt. Laat de hulpmiddelen zien die het team kan gebruiken om de zorghandeling rondom blaas- en katheterzorg te verbeteren. Dit kan bijvoorbeeld tijdens een teamoverleg.**

- > Bespreek het actieplan en de beschikbare hulpmiddelen met het team. Vraag of iedereen zich hierin kan vinden en of er nog aanvullingen zijn.
- > Informeer medewerkers wie ze kunnen benaderen bij vragen of wanneer ze ergens tegenaan lopen.
- > Maak concrete afspraken met de medewerkers over wie wat doet en het tijdsplan.
- > Plan een of meerdere vaste evaluatiemomenten in. Laat vooraf weten wat er inhoudelijk geëvalueerd wordt, zodat iedereen zich hier (inhoudelijk) op kan voorbereiden. Ervaringen kunnen worden bijgehouden in het ECD.



*Tip: Gebruik een verbeterbord waar medewerkers kunnen opschrijven waar ze tegenaan lopen bij het uitvoeren van de afgesproken acties.*

### **Een voorbeeld uit de praktijk:**

Een collega constateert dat een cliënt vlokken in de urine heeft en besluit zelfstandig om de blaas te spoelen. Hoe ga je daarmee om?

## STAP 5:

# Evalueer hoe het gaat



**In deze stap zorg je voor kleine evaluatiemomenten om te kijken of de geplande acties effect hebben. Het helpt om vooraf een aantal vragen mee te geven voor de evaluatie. De ambassadeur verzamelt de input van de medewerkers en maakt hier een overzicht van voor het evaluatiemoment.**

- > Plan regelmatig van deze korte evaluatiemomenten met het zorgteam, bijvoorbeeld tijdens een teamoverleg. Hierbij kijk je naar de ervaringen en hoe het staat met de afgesproken acties. Waar loopt het zorgteam tegenaan waar nog niet aan gedacht is? Stel het actieplan bij als dat nodig is. Vier tussendoor de kleine successen!
- > Deze vragen kunnen helpen bij de evaluatie:
  - Hoe gaat het met de acties? Wat is gelukt en wat niet? Hoe ervaart de cliënt de interventie die is ingezet?
  - Welke ervaringen heb jullie als zorgverleners?
  - Waar lopen jullie tegenaan?
  - Wat hebben jullie nodig voor een volgende stap?

### Voorbeeld uit de praktijk

Een zorgteam heeft kritisch gekeken naar blaas- en katheterzorg en bespreekt nu maandelijks in het teamoverleg bij welke cliënten er meer kan worden ingezet op preventie van een urineweginfectie. Ook wordt er gekeken naar alternatieven voor een verblijfskatheter. Daardoor hebben er minder cliënten een verblijfskatheter.



## STAP 6:

# Afronding en borging



**De nieuwe werkwijze wordt toegepast in de dagelijkse praktijk. Denk eraan om dit succes te vieren met elkaar! Nu is het moment om te zorgen dat de nieuwe werkwijze standaard onderdeel blijft van de werkwijze van het team. Een eindevaluatie geeft hierbij inzichten en kan ondersteunend zijn om tot goede afspraken te komen voor de borging.**

### **Eindevaluatie**

- > Ga in gesprek met het zorgteam over de resultaten en de geleerde lessen. Zijn de vooraf gestelde doelen behaald? Vraag naar hun ervaringen en hoe de teamleden terugkijken op dit project. Wat zijn de ervaringen van betrokken cliënten? Hoe kun je ervoor zorgen dat deze zorghandeling een vast gespreksonderdeel blijft binnen het zorgteam?
- > Bespreek met het projectteam de eindevaluatie en wat er uit de tussentijdse evaluaties kwam. Wat leren jullie hiervan? Hebben de acties het effect bereikt dat jullie voor ogen hadden?

### **Borging**

- > Welke resultaten zijn er bereikt? Wat kun je hiervan leren? Je wilt dat deze resultaten worden meegenomen in de dagelijkse routines en het gedrag van het zorgteam.
- > Neem afspraken over de nieuwe werkwijze op in werkafspraken.

- > Zorg dat iedereen op de hoogte is. Denk hierbij ook aan het inwerken van een nieuwe collega.
- > Zorg dat informatiemateriaal makkelijk beschikbaar is.
- > Maak het thema een vast agendapunt van het teamoverleg zodat het binnen het zorgteam onder de aandacht blijft.
- > Haal onnodige materialen en hulpmiddelen weg. Hiermee voorkom je de oude manier van werken.
- > Kunnen andere zorgteams binnen de organisatie ook leren van jullie ervaring? Deel je ervaringen binnen de organisatie.

### **Voorbeeld uit de praktijk**

Na het doorlopen van het stappenplan is er een interne scholing georganiseerd over de diagnostiek van een urineweginfectie. Daardoor is het onnodig 'sticken' van de urine gedaald.

# Overzicht van beschikbare tools

**Actieplan leeg**



**Beter Doen en Beter Laten lijst**



**Filmpje RENEW**



**Draaiboek startbijeenkomst**



**Powerpoint 'Blaas- en katheterzorg'**



**Infographic Verzorging Kathetersysteem**



**Infographic Indicaties en inbrengen Katheter**



**Infographic Urineonderzoek**



**Infographic Urineweginfectie**



**Gesprekstoel**



## Colofon

**Verantwoordelijk voor uitgave:** Deze publicatie is tot stand gekomen met een subsidie van ZonMw. RENEW is een project van IQ health (Radboudumc), in samenwerking met Vilans, Hogeschool Arnhem Nijmegen en V&VN.

**Auteurs:** Quirine Bloemendal, Marieke Kurver, Karlijn Nanninga, Marieke Sengers (Vilans), Getty Huisman-de Waal en Benjamin Wendt (Radboudumc).

**Contact:** Getty.Huisman-deWaal@radboudumc.nl

**Eindredactie:** Saskia Baardman (Vilans)

**Ontwerp:** Jeroen van Ingen

**Verwijs naar dit stappenplan als:** Bloemendal, Q., Kurver, M., Nanninga, K., Sengers, M., Wendt, B., Huisman-de Waal, G. (2025). Beter Laten Stappenplan Blaas- en katheterzorg.

© | 2025 Alle rechten voorbehouden. Deze publicatie mag je downloaden, verveelvoudigen en naar verwijzen. Wil je een onderdeel gebruiken voor je eigen publicatie? Dan is hier voorafgaand schriftelijke toestemming van de auteurs voor nodig.

# Hulpvragen



**Met welke zorghandeling ga jij aan de slag?**

**Deze vragen kunnen je helpen de huidige situatie in kaart te brengen.**

## **Thema 1: Preventie van urineweginfecties en urineonderzoek**

### **Preventie van urineweginfecties:**

- Wat doe je om een urineweginfectie te voorkomen? Wat doet de cliënt ter preventie van een urineweginfectie?
- Heb je zicht op de vochtinname van de cliënt?

### **Urineonderzoek:**

- Hoe stel je een urineweginfectie vast? Op basis van welke klachten doe je dat?
- Waarom voer je een urineonderzoek uit?
- Welk type urineonderzoek voer je uit en op welke manier doe je dat dan?
- Welke afspraken zijn er binnen de organisatie over het uitvoeren van urineonderzoek? Wie zijn daarbij betrokken?
- Wat doe je met de uitslag van een urineonderzoek?

### **Blaasspoelen:**

- Wanneer ga je blaasspoelen of katheterspoelen?
- Hoe voer je in de huidige situatie een blaas- of katheterspoeling uit? En welk risico heeft dit voor het gesloten systeem?
- Welke cliënten krijgen nu standaard een blaas- of katheterspoeling voorgeschreven?
- Welke afspraken zijn er binnen de organisatie en met behandelaren over het blaas- en katheterspoelen?
- Welke afspraken hebben jullie over het evalueren van blaas- of katheterspoeling? Wie zijn daarbij betrokken?

## Thema 2: Indicaties en Schoon inbrengen urethrale blaaskatheter

### Indicatie verblijfskatheter:

- Wat zijn indicaties voor het plaatsen van een verblijfskatheter?
- Ga na bij hoeveel cliënten een verblijfskatheter geplaatst is. Welke zijn terecht / onterecht geplaatst?
- Hoe worden de cliënt en verpleegkundige betrokken bij de plaatsing van een verblijfskatheter?
- Welke alternatieven zijn mogelijk voor een verblijfskatheter?
- Welke afspraken hebben jullie over het evalueren van geplaatste verblijfskatheters? Wie zijn daarbij betrokken?
- Wat kan ervoor zorgen dat een verblijfskatheter te lang blijft zitten?

### Schoon inbrengen urethrale blaaskatheter:

- Hoe breng je in de huidige situatie een katheter in bij de cliënt (denk hierbij aan verschillende technieken en verschillende katheters)?
- Welke materialen gebruik je daarbij? Welke materialen verwacht je niet meer nodig te hebben bij het gebruiken van de no-touch techniek?
- Wat versta je onder het schoon inbrengen van de katheter?
- Hoe zorg je dat je bekwaam bent om een katheter 'schoon' in te brengen?

- Hoe neem je cliënten mee in een nieuwe werkwijze?
- Hoe neem je collega's mee in een nieuwe werkwijze? Hoe ga je om met verandering?
- Is de nieuwe werkwijze van het 'schoon' inbrengen van een katheter opgenomen in een protocol? Wie besluit dat?

## Thema 3: Verzorging van het kathetersysteem

### Gesloten systeem en Verzorging katheter:

- Wat versta je onder een gesloten systeem?
- Hoe zorg je ervoor dat de katheter en katheterslang schoon blijven?
- Welke afspraken zijn er over het vervangen en doorkoppelen van de onderdelen van een kathetersysteem?
- Hoe vaak maak je de katheter en katheterslang schoon?
- Hoe ga je om met specifieke wensen van de cliënt rondom de katheterzorg die afwijken van de werkafspraken?
- Hoe bewaak je een gesloten systeem als de cliënt blaas- of katheterspoeling krijgt voorgeschreven?